

1994ರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಪದ್ದತಿ

ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣ

ಚಾನಪದ ತಜ್ಞ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಕನ್ನಡದ ಕಾಳಜಿಯಳ್ಳಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರು ಸುಪರಿಚಿತರು. ತಮ್ಮ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರ್ಷಗಳ ಸಮೃದ್ಧ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಥವ್ಯ ಶತಮಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಕಾರಣಕಾಗಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಇವರು ಸರ್ವೇಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ನೇಲ ಜಲ ಜನ ಹಾಗೂ ಅದರಸಂಸ್ಕರಣೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇವರಿಗೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೇಮ, ಈ ಪ್ರೇಮ ಬರಡು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧಿಯಾದುದು. ಅಪ್ಪಟಿಗಾಂಧಿಎಂದಿಗೆ ಖಾದಿ ದಾರಿ, ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ಯದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರು. 1923 ರಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮದ್ದಾರು ತಾಲೂಕಿನ ದೇಶಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕರೆಗೆ ಒಗ್ಗೊಟ್ಟು ಪ್ರೋಥಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯೆಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿದವರು. ಆದರೂ ಸ್ವಂತ ಸಾಮಧ್ಯದಿಂದ, ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲಪ್ರಕಾರಗಳ ಆಳ ಆಗಲಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಿಂದಲೇ ಅರಿತುಕೊಂಡವರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟು ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ನೇಲೆ ಬೆಲೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟುವರಲ್ಲಿ ಇವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಪತ್ರಕರ್ತರಾಗಿ ಇವರು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸೇವೆ ಅಪರೂಪದ್ದು. ‘ವಾತಾ’ ‘ಚಿತ್ರಗುಪ್ತ’ ಹಾಗೂ ‘ವಿನೋದ’ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಪತ್ರಿಕಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಗೌರವಕೂ ಇವರು ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಮೇಯರ್ ಆಗಿ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳು ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿವೆ. ಇವರೊಬ್ಬ ಅದ್ವೃತ ಸಂಘಟನಾ ಚತುರರು. ಇವರು ನಡೆಸಿರುವ ಸಮಾರಂಭ, ಸಮೈಳನಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶವಾಗಿವೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಇವರು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಶ್ರೀಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ನಿಸ್ವಾಧನ ಸೇವೆಗೆ ಸಂದಗೊರವ, ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ಲೇಕ್ಕೆವಿಲ್ಲ 1972 ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವರ್ಷ ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರಿಕಾ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಗಾರವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅಭಿಮಾನದ ಸಂಗತಿ. ಕನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಜಾನಪದ ಕಲಾಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಕನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಸಾಕ್ಷೀ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆವಾಡಿ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿಗುರುತುಗಳನ್ನು ವುಂಡಿಸಿರುವ ದೇಶಹಳ್ಳಿ ಜಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರಿಗೆ ಡಿಚಿತ್ಯಪೂರ್ವಾವಾಗಿಯೇ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಗೋ.ರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ

ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ ಪ್ರತಸ್ಯಿ

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತರೀಕೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಗೊಂಡೇದಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 1930ರ್ಲು ಜನಸಿದವರು ಗೋ.ರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು. ಗೂರುಚ ಎಂಬ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತರೂಪವೇ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೇಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಇವರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚೆಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದವರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ ಶಾಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿ, ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕೌಶಲಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದೇ ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿ ಏರಿ ಸರ್ಕಾರದ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರದ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಸ್ತರಣಾರ್ಥಿಕಾರಿಯಾಗಿ, ವಾತಾ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯ 'ಪಂಚಾಯತ್ರಾಜ್ಯ' 'ಜನಪದ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಹಾಯಕ ಸಂಪಾದಕಾರಾಗಿ, ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ, 'ಕುಟುಂಬ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ, ವಿಶ್ವಭಾಂಕಿನ ಭಾರತ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಟಗೊ ವಿಭಾಗದ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಸಾಫ್ರೆಕ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಮುಂದುವರಿದು ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಆಗಿ ಅವರು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಿಸುವಂಥದ್ದು.

ಗೂರುಚ ಅವರು ಪ್ರಥಮ ದಚ್ಚೆಯ ಸಂಘಟನಾಕಾರರು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಗಾರರು, ಅವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ, ಸಂಚಾಲಕರಾಗಿ, ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ, ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅದೇಮೌರ್ಬೈ ! ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ಅವರ ಸಕ್ರಿಯ ಸೇವೆಗೆ ಸಾಕ್ಷೀಭೂತವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿ ಚಾಲನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಆವಳಂಬನೆ, ಪರಿಷತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂಥದ್ದು.

ಅನೇಕ ವಿಶ್ವೇ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ, ಜೀವನ ಚಿತ್ರಲೇಖಕರಾಗಿ, ಅನುವಾದಕರಾಗಿ ಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ ಗೂರುಚ ಅವರ ಹೇಸರು ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಗ್ರಾಹಿಯಾಗುವುದು ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ. ಅವರ 'ಕನಾಟಕ ಜನಪದಕಲೆಗಳು' ಕೃತಿ ಅಪ್ರಾವ್ಯ ಆಕರ್ಗಂಧ. ಜಾನಪದ ವಿದ್ಯಾಂಸರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧಕರ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಹೊತ್ತುಗೆಯೋಂದೇ ಸಾಕು. ಅವರ ಜಾನಪದ ತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಾರಲು. ಇಂಥ ಒಬ್ಬ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಜಾನಪದ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಕಾನ ಆಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರತಸ್ಯಿ ಇತ್ತು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ.

ಡಾ. ದೇವೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ ಹಕ್ಕಾರಿ

ಜಾನಪದ ತಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಂಪಿಯ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವ ದೇವೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ ಹಕ್ಕಾರಿಯವರದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸ್ವಜನಶೀಲ ಪ್ರತಿಭೆ. ರಾಯಚೌರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕೇನ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ 1931ರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿತ್ತಿದವರು. ಹ್ಯಾದರಾಬಾದು ಉಸ್ತಾನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಓದಿ ಬಿ.ಎ., ಎಂ.ಎ., ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಅನಂತರ ಕಲಬುಗಿಂಯ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಏರಡು ವರ್ಷಗಳ ಪಡೆದವರು. ಅನಂತರ ಕಲಬುಗಿಂಯ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಏರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಧಾರವಾಡದ ಕನಾಟಕ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಕನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಹೀರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಣ್ಣಕತೆ, ನಾಟಕ - ಗೀತ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಣ್ಣಕತೆ, ನಾಟಕ - ಗೀತ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಣ್ಣಕತೆ, ನಾಟಕ - ಗೀತ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಲವತ್ತುಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಕಾರಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಾಧನೆ ಒಂದು ತೂಕದ್ವಾದರೆ ಅವರ ಜಾನಪದ ಕೃಷಿಯದೇ ಒಂದು ಅನನ್ಯ ತೂಕ. ಜಾನಪದ ಅವರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ಪಾಠ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಂದು. ಒಂದು ಗಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಯನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಗೊಸಿದರು. ‘ಜಾನಪದ ಸಾಮಾಜಿಕ ದುಃಖಾಂತ ಕಥನಗೀತಗಳು- ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ’ ಇವರ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯ ನಿಬಂಧ, ಇದೇ ಅಲ್ಲದೆ ‘ಜಾನಪದೀಯ’, ಗರತಿಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ’, ‘ಜಾನಪದ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳು’, ಜಾನಪದ ಸಮೂಹಿ’, ಹಾಗೂ ‘ಜಾನಪದ ಭಂಡಾರ’ ಇವು ಅವರ ಇತರ ಜಾನಪದ ಕೃತಿಗಳು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಾಟ್‌ದ ಸಮ್ಮಿಳನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಂಡು ಪ್ರಭುದ್ವಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ, ಉಪನ್ಯಾಸ, ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೇತ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಭುದ್ವಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ, ಉಪನ್ಯಾಸ, ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೇತ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಾವೇ ನೇತ್ಯತ್ವವಹಿಸಿ ಕಮ್ಮಿಟಿಗಳನ್ನು, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಆಕಾಶವಾಣಿ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ, ಅಖಿಲ ಕನಾಂಟಕ ಕೇಂದ್ರ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಕನಾಂಟಕ ಗೆರುಟಯರ್ನ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ವಿಚಾರನ ಸಂಸ್ಥೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಡನೆ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನಿರ್ಕಟ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿ ಗಣನೀಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಜಾನಪದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನಿರ್ಕಟ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿ ಗಣನೀಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆತದ್ದು ಅಭಿನಂದನೀಯ.

ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಗುಲಬರ್ಗ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ನಿರ್ವಹಿತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಮ.ಗು. ಬಿರಾದಾರ ಅವರದು ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಹತ್ವದ ಹೆಸರು. ಗುಲಬರ್ಗ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕಲಾನಿರ್ಕಾರ್ಯದ ಡೀನರಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂಡಳಿ, ಸೆನೆಟ್, ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಂಡಳಿ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಇವರು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸೇವೆ ಅಸದೃಶವಾದ್ದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿರುವ ಶ್ರೀಯುತರು ಕಾವ್ಯ ಕಥೆ ನಾಟಕ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಪ್ರಬಂಧ, ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾಣಿಕೆ ಇತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜಾನಪದ ಇವರ ಒಲವಿನ ವಿಷಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಪಾದನೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದ ಸಮೀಕ್ಷನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವಂಥ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ, ವಿಚಾರ ಮಂಥನವನ್ನು ಹರಿಸಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ‘ಜಾನಪದ ಸಮಾಲೋಕನ’ ‘ಜಾನಪದ ಜೀವಾಳ’ ಇವರ ಮಹತ್ವದ ಜಾನಪದ ಕೃತಿಗಳು.

ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಒಳಹೊರಗನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುವ ಕೀಲಿಕ್ಕೆ. ಬಿರಾದಾರರು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಣಿಸಲು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರೋಧಿಕಾರಿಯರು ಸ್ವಾಗಳಿಸಿರುವಂಥದು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ಅಂಶ. ನೂರಾರು ಸಂಶೋಧನೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಇವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಹತ್ತಾರು ಜನ ಪಿಂಚ್‌ಡಿ., ಎಮ್‌.ಫಿಲ್‌. ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಬಿರಾದಾರರ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೇವಲ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಜಾನಪದ ಕೊಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಸೇವೆ ಸೇವಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಇವರು ಎನ್‌.ಸಿ.ಸಿ. ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೂಡ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೂರದರ್ಶನ, ಆಕಾಶವಾಣಿಯಂತ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚೆಳುವಳಿಯ ಮುಖಿಂಡತ್ವ ವಹಿಸಿ ಸಾವಿರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧನಕ್ಕೂಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ

ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಂಗಳೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೋಟಿಕಾರು ಗ್ರಾಮದವರು ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ. ಜನಪದ ಸಂಗ್ರಾಹಕಾರರಲ್ಲಿ ಇವರದು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಲೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಲೇಕ್ಕಿಸದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಸುತ್ತಿ ಇವರು ಕೈತ್ತುಕಾಯ್ವೆಸಿದ್ದಾರೆ; ಜನಪದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ದಂಡಿಯಾಗಿ ಹೊತ್ತು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಶ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ತುಳು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಕು ಕಂಡಿವೆ.

ಸೋಮೇಶ್ವರ ಅವರು ಸಂಗ್ರಾಹಕಾರರಾಗಿ ಎಷ್ಟು ವುಖ್ಯರೋ ಜನಪದ ಲೇಖಕರಾಗಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮುಖರು, ಜನಪದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಇವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ‘ಗೊಂದೂಳು ಪ್ರಾಜೆ’ ಎಂಬ ಜನಪದ ನಾಟಕ ತುಳುನಾಡಿನ ಗೊಂದೂಳು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದದ್ದು, ‘ತುಳುವಾಡ್ನನ ಕಥೆಗಳು’ ‘ಬಾಮಕುಮಾರ ಸಂದಿ’ ಇವರ ಹೆಸರಿಸಬೇಕಾದ ಇತರೆ ಕೃತಿಗಳು, ಅವಿಲು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಲೇಖಿಕರ ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳು ಸಂಚಲಿತವಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಜನಪದ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ, ಲೇಖಕರಾಗಿ ನೂರೂರು ಪಾಡ್ಡನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ, ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇತ್ತಿರುವ ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಅವರನ್ನು ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಕಾಡೆಮಿ ತನ್ನ ತಜ್ಞ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತು ಪುರಸ್ಕಾರಸುತ್ತಿದೆ.

ಡಾ. ಸಿ. ಪಿ. ಕೃಷ್ಣ ಕುಮಾರ್

ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಾದ ಹೆಸರು ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ ಅವರದು. ಮೈಸೂರು ಚಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 8.4.1939ರಂದು ಜನಿಸಿದವರು ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವಂತ ಉರಿಸಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ‘ಇಂಟರ್’ ಪಾಸುಮಾಡಿ, ವ್ಯಾಸೂರು ವುಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜನಿಂದ ಬಿ.ಎ. ಆನ್‌ಎಂ ಪದವಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ರಾಂಕಾಗಳ ಮೂಲಕ ಪಡೆದವರು.

ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ. ಅವರು ಪ್ರಾಚ್ಯವಿದ್ಯಾ ಸಂಶೋಧನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದು ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿಯ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿ, ಪ್ರವಾಚಕರಾಗಿ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕುವೊಪ್ಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗಣ್ಯ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸರಳ, ಸಜ್ಜನಿಕೆಗೆ ಹೆಸರಾದ ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ. ಅವರು ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸದಾ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಹೀಗಾಗೆ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಬಾಹುಳ್ಳಿ, ಬೇರಗು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದು. ಹತ್ತಿರ ಇನ್ನೂರು ಸಂಖ್ಯೆಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲುಭಾಗ ಅವರೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕೈಸುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವಂಥವ ಕೂಡ. ಲೇಖಕರಾಗಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿರುವ ಇವರು ಪ್ರಕಾಶಕರಾಗಿ ದುಡ್ಡ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅದಾಗಿಲ್ಲ. ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ. ಸ್ವಜಿತ ವಿಪುಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನದ ಹರಹಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಕ್ಕೆ, ಸಮಯ ಸದುಪಯೋಗಕ್ಕೆ, ಶ್ರಮದ ದುಡಿಮೇಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಅನುವಾದ, ಪ್ರಬಂಧ, ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ, ಜಾನಪದ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ ವಿಜ್ಞಂಭಿಸಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಉತ್ತಮ ವಾಗ್ಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ ಕೂಡ ಒಬ್ಬರು. ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಹರಡಿರುವ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಕ್ಕೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಇವರು ಅಸಂಖ್ಯ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಸಂದಿರುವ ಸನ್ನಾನ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗೌರವಗಳಿಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಈಗ ಜಾನಪದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹೊಸ ಸೇರ್ಪಡೆ. ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅವರ ತಜ್ಞತೆ, ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವಂಥದು. ‘ಜಾನಪದ ಸರಸ್ವತಿ’, ‘ಜಾನಪದ ಜಾಗರ’, ‘ಜನಪದಗಿರೆತೆ’, ‘ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಕೆ ಇವು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರಿಂದ ಸಂದ ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳು.

ಶ್ರೀ ಪುದಿರೆ ಕಾರಂಡ ಎ. ಅಹಮದ್

ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಚಾತಿ, ಮತ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗಾತೀತವಾಗಿವೇ. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನೈಜತೆ, ತಾಚಾತನ, ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವುದು. ಅವು ಉಳಿಯಲು ಬೇಕಾದ್ದು ಅಂತರಾಳದ ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಅಭಿಮಾನ ಚೋತೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಫಲ. ಇಂಥ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ನಾಮ ಕಾಣಬಹುದು. ಪುದಿರೆಕಾರಂಡ ಎ. ಅಹಮದ್ ಇದಕ್ಕೆಹೊರತಾದವರಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಎಪ್ಪತ್ತರ ಹತ್ತಿರದ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಡಪ್ಪಿನಾಟದ ಬಗೆಗೆ ಇವರು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವ ಒಲವು ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಡಪ್ಪಿನಾಟವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವಾರು ಹಿರಿಯ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಹನೀಶಿ ಜನಪದ ಕಲೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಶೇಣೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್

ಯಕ್ಷಗಾನದ ಅಪೂರ್ವ ಕಲಾವಿದರು ಶ್ರೀ ಶೇಣೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಅವರು. ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮುಡಿಪಾಗಿಸಿ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವತಃ ಅನೇಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಯುತರು ರಾಗ, ತಾಳ ಮದ್ದಳೆವರಡರಲ್ಲಾ ನಿಷ್ಣಾತರು. ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಅಸಾಧಾರಣ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮನ್ವಣೆಯನ್ನು, ಜನಪಿಯತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂಲತಃ ಹರಿದಾಸರಾದ ಶೇಣೆಯವರು 1936ರಲ್ಲಿ ತಾಳಮದ್ದಳಿಗೇ ಬಂದು, 1940ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ರಂಗಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದವರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದು ದಶಕಗಳ ಅವಿರತ ಕಾಯಕವನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಾತ್ರದ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅಭಿನಯಿಸುವ ಇವರ ನಟನಾಕೌಶಲ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯತುರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಭಿಕರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ಶ್ರೀಮಂತ ಕಂಠ ಹೆಸರಿಸುವಂಥವು. ಶೇಣೆ ಅವರು ಶೈಷ್ವ ಯಕ್ಷಗಾನಪಟು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಯುತರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲದೆ, ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೆ ಇವರ ಸ್ವಜನತೀಲ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಪುಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಗ, ತಾಳ ಮದ್ದಳೆ ಮುಂತಾದ ಸಂಗೀತವಾದ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಿರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ನಟನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ರಂಗಪರಿಕರಗಳು ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಂಗೀತದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾದವರು ಶ್ರೀ ಶೇಣೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಅವರು. ಶ್ರೀಯುತರು ಮೂಲತಃ ಹರಿದಾಸರಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಗೀತದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಶರ್ಮ್ಮ

ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಉಸಿರಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಶರ್ಮ್ಮ ನವರು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಕಲಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಹಂಪಾಪುರದವರು. ತಮ್ಮ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಚಿನ ಕಂತದಿಂದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತರು. ಇವರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾವಪೂರ್ಣತೆಯೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬೆರತುಕೊಂಡು ಕೇಳುಗರನ್ನು ಸೇರಿಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಐವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚುಕಥನಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಇವರು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸೋಬಾನೆ ಗಾಯಕರ್ಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರದೇವಿ ಹಾಡು, ಬಂಜೆಪದ, ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಪದ, ಅಕ್ಕತಂಗಿರ ಪದ, ಗುರುವಿನ ಪದ, ಬಾಲನಾಗಮ್ಮನ ಪದ ಗುಣಸಾಗರಿ ಪದ, ಹೇಮರೆಡ್ಡಿಮಲ್ಲಮನ ಪದ ಇತ್ಯಾದಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ಕೆಂಪಮ್ಮನಿಂದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಪಡೆದ ಹಾಡುಗಳು. ಹಂಪಾಪುರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವ ಹಾಡದ ಮದುವೆ ಮನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇವರ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರಿಗೆ ಮದುವೆ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ‘ಮದುವೆ’ ಎಂದರೆ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯರು ಬಂದು ವಧೂವರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬದುಕುವಂತೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೀಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮವಾದ ಕಂತ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಂಚಿನ ಕಂತವಿರುವ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುವವರಂತು ಇದ್ದಾರೆ ಆ ಮುದುವೆಗೆ ಕಳೆ, ವಧೂವರಿಗೆ ಇನ್ನುಷ್ಟು ಲವಲವಿಕೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಧೂವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳಿಂದ ಶುಭವನ್ನು ಹಾರ್ಯಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪಡೆದಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಶರ್ಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಾಡುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ, ಅಕ್ಕ - ತಂಗಿಯರ ಸಂಬಂಧ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದದ್ದೀಂದು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಜನತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರೂಪದ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಾತ್ರಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು.

ಶ್ರೀ ನೆಡ್ಲೆ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟ

ತಮ್ಮ ಎಂಬತ್ತೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಚಂಡೆಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ನಿಸ್ಸೀಮ ತೆಂಕುತ್ತಿಟ್ಟಿನ ಯಕ್ಕಿಗಾನ ಮದ್ದಲೆಗಾರ ನೆಡ್ಲೆ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರು. ಇವರದು ಕಲಾವಿದರ ಮನೆತನ. ತಂದೆ ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರೆಲ್ಲ ಭಾಗ ವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಸರುಮಾಡಿದವರು. ನರಸಿಂಬಭಟ್ಟರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಸಾಣೆಹಿಡಿದ ಗುರುಗಳಿಂದರೆ ಅಂದಿನ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರಾಗಿದ್ದ ಪಂಚಿಗದ್ದೆ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಕೆಮ್ಮಣ್ಣ ನಾರಣಪ್ಪಯ್ಯ ಭಾಗವತರು. ಇವರ ಪ್ರೌತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಾಗಿ ಭಟ್ಟರು ಇಂದಂ ಚಂಡೆಮದ್ದಲೆ ವಾದನದಲ್ಲಿ ಓವೆ ಅಧಿಕಾರಯುತ ಕಲಾಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅಮೂಲ್ಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಗವಂತಿಕೆ ಮತ್ತುನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮ ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೀಯುತರು ಅನೇಕ ಯಶಸ್ವಿ ಮೇಳಗಳಿಗೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಹಿರಿಕಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರೊಡನೆ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಭಟ್ಟರು ಬೋಧಕರಾಗಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ಮುಖ್ಯರೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಲೆಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿದ್ದುದರೀದಲೇ ಕಲೆ ಇಟ್ಟುಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದವರಾದರು ಕಲಾರಂಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಾಪು ಮೂಡಿಸಿದವರು ಶ್ರೀ ನೆಡ್ಲೆ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟ, ಅವರು ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೈಕ ಚಂಡೆಮದ್ದಳೆ ಕಲಾವಿದ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಹುಚ್ಚೆವ್ವ ಮಾದರ

ಪಾರಿಚಾತ ಕಲಾವಿದೆಯಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಮಾದರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡು ನಗೆಚೆಲ್ಲಿದವರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ತಾಯಿ ದೇವದಾಸಿ ಹುಚ್ಚೆವ್ವಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಡು ಅನ್ಯರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಬೇಕೆಂದ ಇವರು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ದೇವದಾಸಿ ಪಟ್ಟವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಪಾರಿಚಾತ ಕಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ದೇವಣಾಚಾರಿ ಕಾಕಂಡಕೆ ಅವರಲ್ಲಿಪಾರಿಚಾತ ಕಲೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವ ಇವರು ರುಕ್ಷಿಣಿ, ನಾರದ ಮೋದಲಾದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದಕ್ಕೆ. ಮೂವ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಲಾಸೇವೆ ಮಾಡಿರುವ ಇವರು ಜಿಲ್ಲೆ, ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಹೇಸರುಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಶಂಸೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗು ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವಂತಹದೆ. ಅಂತಹ ಪಿಡುಗನ್ನುತ್ತೊಲಗಿಸಿ ಹೆಣ್ಣು ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಬದ್ದರಾಗಿರುವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಹುಚ್ಚೆವ್ವ ಮಾದರ ಒಬ್ಬರು. ಇವರು ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಕಲೆಯನ್ನು. ಕಲೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನಿಷ್ಟ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಗೆ ತಿಳಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಶಸ್ವಿ ಪಾರಿಚಾತ ಕಲಾವಿದೆಯಾದವರು ಚಾನಪದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿರಳ.

ಶ್ರೀ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಸಪ್ಪ ಕರವಿನಕೊಪ್ಪ

ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಜನಪದ ನಾಟಕಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವರು ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಸಪ್ಪನವರು. ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಚಾತ, ರಾಧಾನಾಟ, ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯಾ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಮೋದಲು ತಾಳಬಾರಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿ ಅನಂತರ ಡಪ್ಪ ನುಡಿಸುವವರೆಗೆ ಬೆಳೆದರು. ಕ್ರಮೇಣ ತಾವೇ ಸ್ವಂತ ನಾಟಕದ ಮೇಳ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಇದರ ರಾಧಾನಾಟಕ, ಕಡ್ಡೆಮಟ್ಟಿ ಸ್ವೇಷನ್ ಮಾಸ್ಕರ್, ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯಾ ನಾಟಕಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾದವು. ನಾಟಕ ನಿಸ್ಸಾರವಾಗದಂತೆ, ಎಲ್ಲಾ ಸೋಲದಂತೆ ಮೇಳವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ, ಹಾಡುಗಳಲಯಕ್ಕೆ ದಪ್ಪನ್ನುಬಾರಿಸುತ್ತ, ನೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಮೂಲಕ ಮೇರಗು ಕೊಡುತ್ತ ಅದ್ವಿತ್ಯ ಯಶಸ್ವಿ ಸಾಧಿಸುವಂಥ ಮೋಡಿಗಾರ ಶ್ರೀ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಸಪ್ಪನವರು. ಆಕಾಶವಾಣಿ, ದೂರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಇವರು ನಾಟಕ ಕಲೆಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲು ದೀಕ್ಷಿ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸನ್ನಾನ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನಾಟಕಕಾದ್ಯಂತ ನಾಟಕ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತ ಅವರೂಪದ ಕಲಾವಿದ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಅಭಿನಯಿಸಿರುವ ಗೀತು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಕೊನೆಗೆ ತಾನೇ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅಭಿನಯಿಸುವ ವುಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದಂತಹವರು. ಶ್ರೀಯುತರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಯುವ ಕಲಾವಿದರು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಸಾಂತರವ್ಯಾ ಸಾಬಣ್ಣ ಸುಣಗಾರ

ಅರವತ್ತೆಂದು ವರ್ಷಗಳ ಸಾಂತರವ್ಯಾ ಹುಟ್ಟಿ ಹಾಡುಗಾತ್ರ ಎಂದು ಹೇಸರು ಮಾಡಿರುವರು. ಇವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಮತ್ತು ಸೇರಿದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಕುತ್ತು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೇ ದೊರೆಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇವರು ಉತ್ತರವು ಜನಪದ ಗಾಯಕಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇವರ ತಾಯಿಯ ತಂಡ ಲಾವಣಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಷಾಣತರಾದರೆ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಗಂಡ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಯಲಾಟಕ್ಕೆ ಹೇಸರಾದವರು.

ಗಂಡನ ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣದನಂತರ ತನ್ನ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯನ್ನೇ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಈಕೆ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ನೋವು, ದುಃಖಿಗಳು ಈಕೆಯ ಕಂಠಶ್ರೀಯೋಡನೆ ಮಿಳಿತವಾಗಿ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈಕೆಗೆ ಅಪ್ರೂವ ಯಶಸ್ವನ್ನೇ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರು. ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಹಾಡುಗಳ ಗಣ ಎನಿಸಿರುವ ಸಾಂತರವ್ಯಾ ಅನೇಕ ಹೇಸರಾಂತ ಶಿಷ್ಯೆಯರನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಮೌಮ್ಮೆಕ್ಕಳಿಗೂ ಇದನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆಯಲು ಸನ್ನಿಧ್ಯಾರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತವರಿನಲ್ಲಿ ಲಾವಣಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಣ್ಣು ಬಯಲಾಟವನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಸಾಂತರವ್ಯಾ ಸಾಬಣ್ಣ ಸುಣಗಾರ ಅವರು. ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆ, ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆ ಎರಡೂ ಕಡೆಯಿಂದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಸುಪ್ತ ಪ್ರಚ್ಚೆಯನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪಡೆಕೊಂಡು ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಂಗ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು ಕೊನೆಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಲು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಾಗ ಈಕೆಯ ಹಾಡೇ ಕಾಯುವಂತಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಗೌಲಿ ಈರಣ್ಣ

ಗಾಲಿ ಈರಣ್ಣನವರಿಗೆ ಎಳವೆಯಿಂದಲೇ ಜನಪದ ಸಂಗೀತದ ಭಜನೆ. ಲಾವಣಿ, ಕೋಲಾಟ ಬಯಲಾಟದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ. ತನ್ನ ತಂಡ ರಾಮಣ್ಣನವರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಿಟೇಲು ಮತ್ತು ಮದ್ದಲೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಜೀರಗಾದೆಪ್ಪನವರ ಬಳಿ ಬಯಲಾಟದ ಹಾಡುಗಳ ಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ಒಲಿಸಿಗೊಳ್ಳಲು ಹತ್ತನೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ. ಜೊತೆಗೆ ಮದ್ದಲೆ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನಾಯಾಸ ಪರಿಣಾತ, ಮುಂದೆ ಇದೇ ಅದರ ಬದುಕಿನ ದಾರಿದ್ರೆಪವಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮರಣದನಂತರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಏರಿಳಿತ ಕಂಡ ಈರಣ್ಣನವರು ಕಡೆಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದು ಮದ್ದಲೆಯ ನಿನಾದವನ್ನು. ತಮ್ಮ ಎಪ್ಪತ್ತರ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಾ ಸಿರುಗುಪ್ಪು, ಸೊಂಡೂರು, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ ತಾಲೂಕುಗಳ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮನೆಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮದ್ದಲೆಯ ನಾದದ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಹಂಚಿ ಪುನೀತರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಿದ್ದಾರೇ: ಕಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗುವ ತನಕ ದೊರೆಯದಣ್ಣ ಮುಕುತಿ' ಎಂಬ ದಾಸರ ಹಾಡು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಗೌಲಿ ಈರಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಹತ್ತನೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಡು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಗೌಲಿ ಈರಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಹತ್ತನೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಯಲಾಟದ ಹಾಡುಗಳು ಹಾಗು ಅದರ ಪೂರ್ವಪರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಗುರುಗಳಾದ ಜೀರಗಾದೆಪ್ಪನವರ ಬಳಿ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ದುಡಿದು ಮದ್ದಳೆ, ಕೋಲಾಟ, ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಇತರರಿಗೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಉಣಬಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಕಲಾವಿದರು ನಮಗೆ ಸಿಗುವುದು ಅಪರೂಪ.

ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಕೆ. ಸುಭೂನಾಯಕ

ಜನಪದ ವ್ಯಾದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಜೀವಿನ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜನಪದ ವ್ಯಾದ್ಯ ಜನರ ಆಸ್ತಿ, ಅದನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವುದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೋಹ ಬಗೆದಂತೆ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಜನಪದ ಕೈಷಧಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿ ಈಗ ಮೊಬೈಲ್‌ವಾಗಿ, ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ, ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ದೊರಕುತ್ತಿದೆ. ಮೂಲೆ ಮುರಿತಕ್ಕೆಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯಿಂದ ವಿಶೇಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವ ಸುಭೂನಾಯಕರು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಡೆಯಾಲದವರು. ಇವರೊಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಜಿಂಕೆಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸೊಪ್ಪು ಮಾಂಸವನ್ನು ಮುದ್ದೆಯಾಗಿಸಿದ್ದ ಬಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಕೈಷಧಗುಣವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದರು. ಅದನ್ನು ರಕ್ತಸ್ವಾವ ನಿಲ್ಲಿಸಲು, ಆಸ್ತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಬಳಸಲು ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿದರು. ಈಗ ಇದು ಮೂಲೆ ಮುರಿತಕ್ಕೆ ಸಿದ್ದಾಷಧವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಿಸಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸುಭೂನಾಯಕರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸೊಪ್ಪು ಕಾಯಿ, ಗಿಡ ಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಕಾಯಿಲೇಗಳಿಗೆ ಜನಪದ ಕೈಷಧಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಜನೋಪಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾದ್ಯರಾಗಲು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರೌಫೇಸರಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಗ್ರಾದಶಿಫ್ಟನ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ವ್ಯಾದ್ಯರಿದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮ ನಡುವೆಯೆ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಗುಣಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಜನಪದ ವ್ಯಾದ್ಯ ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಕೆ. ಸುಭೂನಾಯಕ ಅವರು. ಅಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಕತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾರುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ಮನುಷ್ಯನ ಉಳಿವು ಇದೆ ಎಂಬುದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಂಜೀವಿನಿಯಾಗಿರುವ ಎಚ್.ಕೆ.ಸುಭೂನಾಯಕರವರ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದೆ.

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಪ್ಪ

ಲಾವಣಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪನವರು ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚನ್ನಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಚಿರದೋಣಿಯವರು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜನಪದ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವೇ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮದೇ ಕಲಾತಂಡವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಿದ್ದಪ್ಪನವರು ನಾಡಿನಾಡ್ಯಂತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತರಳಬಾಳು ಹುಣ್ಣಮೇ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಇವರ ತಂಡದ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಜನ ನಿಬ್ಬೀರಗಾದದ್ದು ಉಂಟು. ಕನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ನಡೆಸಿದ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯೋತ್ಸವ, ಬೆಂಗಳೂರು ಜನಪದ ರಂಗನವರಾತ್ರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ತಂಡದ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿವೆ. ಸಿದ್ದಪ್ಪನವರ ಹೇಸರು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದು ಅವರ ಲಾವಣಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸಿ ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಹಾಡಿ ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆಯ ಜನರಾಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಸಿದ್ದಪ್ಪಚೋಗಿ ಎಂದೇ ಹೇಸರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಲೆಯಿಂದ ಜನತೆಯನ್ನು ಬೇರಿಸುಮಾಡುವ ನಿಪುಣತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಲಾವಣಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ತನ್ನದೇ ಆದ ಲಾವಣಿಯ ತಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಮಂದಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಲಾವಣಿ ತಂಡದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯು ಭಾಗವಹಿಸಿ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೋಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀ ತೋರೆಸಾಲಪ್ಪ

ವಿದ್ಯೆ ಬಡತನದಿಂದ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಯೋವನದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಜೀತದ ಆಳಾಗಿ ಕಳೆದು ತೋರೆಸಾಲಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ನೋವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಕೋಲಾಟವನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕವರು. ಕೋಲುಗಳ ಕಣೆಲು ಹಾಗೂ ಕಾಲಿನ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಫಳಿರು ಕೆವಿಮೇಲೆ ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ಇವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತುಪುದಿಲ್ಲ. ಅರವತ್ತೆದರ ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಕೋಲು ಮೇಳದ ಕಸುವು ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿಂಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಇವರೊಬ್ಬ ಗಣ್ಣ ಕೋಲಾಟ ಕಲಾವಿದ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕುರು ಗಂಟೆಗಳ ಸಮಯ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿ. ತನ್ನ ಉರಾದ ಸಾಣೆಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತಂಡ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪರ ಉರಿನವರೊಡನೆ ಕೋಲಾಟ ಸ್ವಧೇಗಳಿಯುವುದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ತೋರೆಸಾಲಪ್ಪನವರಿಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕೇಲಸ. ಕೋಲಾಟದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಹೆಚ್ಚೆಗಳನ್ನು, ಕಡ್ಡಿ ಕಾಳಗವನ್ನು. ಲಯದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇವರು ಎತ್ತಿದ ಕ್ಯೆ. ಅನೇಕ ಕೋಲು ತಂಡಗಳ ಸ್ವಾಪಕ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಹೊಸದುಗ್ರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮೇಸ್ಕೆಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹುಟ್ಟು ಜೀತಗಾರನಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನುದ್ದು ಕ್ಷುಣ್ಣ ಜೀತಮಾಡುತ್ತಲೇ ಕಳೆದ ಶ್ರೀ ತೋರೆಸಾಲಪ್ಪ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ನೋವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಮಾರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದ್ದು ಕೋಲಾಟಕ್ಕೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೃಕ್ಷಿಗೂ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಆಸೆಗಳು ಕೈಗೂಡದೆಯಿದ್ದಾಗ ಅವನಾಗುವ ನೋವು ಅಪಾರ ಅಂತಹ ನೋವಿನ ಸಂಕೀರ್ತವಾಗಿ ಕೋಲಾಟವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶೇಷವಾದ ಕಲಾವಿದ ಎನ್ನುಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಮೇಲುಗಿರಯ್ಯ

ಮೂಲತಃ ಕೃಷಿಕರಾದ ಮೇಲುಗಿರಯ್ಯನವರು ಜನಪದದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕರಗತಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಟಾಕುಣೀತ, ಸೋಮನ ಕುಣೀತ, ಕೋಲಾಟ, ಕೊರವಂಜಿ, ಚಾನಪದ ಗೀತಗಳು, ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳು ಇದರ ಸಾಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಅನುಭವಸ್ಥ ತಂಡಗಳೊಡನೆ ಬೆರತು, ಅವುಗಳಿಗೂ ತರಬೇತುಕೊಟ್ಟು ಕನಾಟಕದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಮುಂಬಯಿ ಮೊದಲಾದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನವಿತ್ತು ಇವರ ಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಕಾಶವಾಣಿ, ದೂರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಚೈತನ್ಯ ತಂದೆ ಮೂಡಲಗಿರಿಯವ್ವ ಮತ್ತು ಗುರು ಕುಣೀಗಲ್ ತಿಮ್ಮಿಯ್ಯ ಅವರಿಂದ ಸಂದರ್ಭ ಎಂಬ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಮೇಲುಗಿರಯ್ಯನವರದು. ತಮ್ಮ ಕಲೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅಪಾರ ಅಭಿಮಾನ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ರೀಯುತರು ಅದರ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಯಾವ ತ್ಯಾಗಕ್ಷು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲತಃ ಕೃಷಿಗರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀ ಮೇಲುಗಿರಯ್ಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಲಾವಿದ. ಕೃಷಿಕರಾದ ಶ್ರೀಯುತರನ್ನು ಕಲಾವಿದರನ್ನಾಗಿ ವಾತ್ರವಲ್ಲದ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನಾಗಿ ತಿದ್ದಿದವರು ತಂದೆ ಮೂಡಲಗಿರಿಯವ್ವ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳಾದ ಕುಣೀಗಲ್ ತಿಮ್ಮಿಯ್ಯ ಅವರು, ಶ್ರೀಯುತರು ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳು ಹಾಡುವುದು ಪಟಾಕುಣೀತವೆಂದರೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ ಇಂತಹ ಕಲಾವಿದರು ನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವುದೆ ನಾಡಿಗೊಂದು ಭೂಷಣವೆನ್ನುಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ

ಬಡರ್ಯೆತ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದವರು ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ. ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡರಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸಿದವರು ಆದರೆ ತಾಯಿ ಮಂಗಮ್ಮೆನವರು. ‘ಮುದುಕನ ಮುದುವೆ’ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುದುವೆ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಡಿಗೆ ಬಂತು. ಈ ನಾಟಕ ಇನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಂಡು ಜನ ಮೇಚ್ಚುಗೆಯ ಪಡೆದಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡರಿಗೂ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡರು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮುದುವೆ, ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳು, ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಗೀತಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಬೀಸುಕಲ್ಲಿನಹದ, ಸೋಬಾನೆಪದ, ದೇವರ ಪದ, ದೂರೀಹಾಡು, ಲಾಲೀಹಾಡು, ಬೀಗರಪದ, ತಿಂಗಳಮಾವನ ಪದಗಳು ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾದವು. ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡರ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ಕೊಲಾಟ. ಹತ್ತಾರು ಗ್ರಾಮಗಳ ಯುವಕರಿಗೆ ಇದರು ಕೋಲಾಟ ಕಲಿಸುವ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಂಗಸರಂತೆ ಗಂಡಸರೂ ಸೋಬಾನೆಯ ನಿಷ್ಠಾತರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡರೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಯಶಸ್ವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡರಿಗೆ ತಾಯಿಯೇ ಮೊದಲ ಗುರು, ಮನೆಯೆ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ ಎಂಬಂತೆ ತಾಯಿಯಿಂದ ಹಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತವರು. ಹೆಂಗಸರಿಂದ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಂಚಿನ ಕಂಠವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಂಠದ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದ ಸೋಬಾನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಈರಮ್ಮೆನವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಹಾಸ್ಯಗಾರ

ಬಡಗುತ್ತಿಟ್ಟಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದ, ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ದಿ. ಪರಮಯ್ಯ ಹಾಸ್ಯಗಾರರ ವರಪುತ್ರ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಹಾಸ್ಯಗಾರ. ತಮ್ಮ ಸಿಂಹ ಹಾಗೂ ಪ್ರೇತ ನೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಮನ ಸೇಳಿದಿರುವಂಥವರು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ಇವರು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ರಾಕ್ಷಸ, ಹಾಸ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಂಭಿಸಿದವರು. ಇವರ ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಪ್ರೇತ ನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನೇತರ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವೇಷಭೂಷಣ, ನೃತ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಪನೆ. ಅಮೇರಿಕಾ, ಕೆನಡ ಮುಂತಾದ ವಿದೇಶಗಳವರು ಇವರ ನೃತ್ಯದ ವೀಡಿಯೋ ಕ್ಯಾಸೆಟ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಿಬಿಸಿಯವರ ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಲೆಯಾಳಂ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ಇವರ ನೃತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ದೂರದರ್ಶನ ಆಗಾಗ ಇವರ ಸಿಂಹನೃತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

* ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಪರವಾಗಿ ಪಡೆದ ಇವರು, ತಂದೆಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ವಾಡಿದರೂ ಇವರ ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಕಡೆಯೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸಿ ಹಾಗು ಹಾಸ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಬದುಕಿದಂತಹವರು, ಜೀವನವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತೆ ಕಲೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತಹವರು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಸಿದ್ಧಮೃ

ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳ ಅಕ್ಷಯ ನಿಧಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರು ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಣ್ಣುಹಣ್ಣು ಮುದುಕಿ ಸಿದ್ಧಮೃ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಯಾವ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಮಗೆತಾವೇಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬೆಳೆದು ಅಪಾರ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ದಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಸಿದ್ಧಮೃನವರ ಚಿಕ್ಕವ್ವನಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೆಂಪವ್ವ ಜನಪದ ಸೋಲ್ಲು ಸೋಗಡನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದ ಗುರು. ಕೆಂಪವ್ವನವರ ಒತ್ತಾಸೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೆಡುರು ಹಾಡುವುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಮೃ ರೂಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಹಾಡುವ ಬಿಡಿಪದಗಳು, ಕಥನಗೀತೆಗಳು, ರಾಗಿಕಲ್ಲು, ಸೋಜ್ಞಾನೆ ಪದಗಳು, ದೇವರ ಪದಗಳು, ಕುಂತಿಪದಗಳು, ಒಡಹುಟ್ಟಿನ ಪದಗಳು, ಶಿಶುಗೀತೆಗಳು ಕೇಳುಗರನ್ನು ಚುಂಬಕ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಈ ಜನಪದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಇತರರಿಗೂ ಧಾರೆ ಎರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಸಿದ್ಧಮೃನವರು. ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ತಿರುಮಕೂಡಲು ನರಸೀಪುರ ಸಿದ್ಧಮೃನವರ ಹುಟ್ಟಿರು.

ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಕಂಠಸಿರಿಯಿದ್ದರು, ಯಾರಿಗೂ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ತನಗೆ ಸಂತೋಷವಾದಾಗ ದುಃಖವಾದಾಗ ತನಗೆ ತಾನೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತಿ ಸಿದ್ಧಮೃನಿಗೆ, ತನ್ನನ್ನು ಹೇತ್ತ ತಾಯಿಗಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕವ್ವನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಲೆ ತನಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಇತರರಿಗಾಗಿ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡವಳು. ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳ ಕಣಜ ಸಿದ್ಧಮೃ ಎಂದು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೂ ಖ್ಯಾತಿ.

ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಸ್. ನಂಜುಂಡರೆಡ್ಡಿ

ತಮ್ಮ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸುರ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಓದು ಬರೆಹ ಕಲಿತವರು ನಂಜುಂಡರೆಡ್ಡಿ. ಇಪ್ಪಕ್ಕೇ ತೃಪ್ತರಾಗದ ಇವರು ನಂಜನಗೂಡು ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತು ಪಡೆಯಲು ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮಕಲೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಕೋಲಾಟ, ದೊಣ್ಣೆವರಸೆ, ಸುಗ್ರಿ ಕುಣೆತ, ದಾನಶೂರ ಕಣಾ ನಾಟಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತಳೆದರು. ತನ್ನಂತೆಯೇ ಅನಕ್ಕರಸ್ತರಿಗೂ ಲಾಭ ವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅರಿತು ವಯಸ್ಸುರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವಂತೆ ತಾವು ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿದ್ದ ಕೋಲಾಟ, ಭಜನೆ, ನಾಟಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಲು ಮತ್ತು ಕೇಳಲು ಜನ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಸದವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಯಸ್ಸುರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದರು. ನೈಜ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಅಂಧಕಾರ ನೀಗಿಸಲು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ತಮ್ಮ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯು ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ದೃಡ ನಿಧಾರ ಮಾಡಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಸ್. ನಂಜುಂಡರೆಡ್ಡಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತೋರಿಸುವ ಅಪರೂಪದ ಕಲಾವಿದ. ವಯಸ್ಸರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೇಕು, ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ದೋರೆತಾಗಲೆ ಅಪರಲ್ಲಿರುವ ಕಲೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಪರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ಕಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮರೆಮಾಚಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಅನಕ್ಕರಸ್ತ ವಯಸ್ಸರಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತರೆದು ಅವರ ಮೂಲಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲೆಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದವರು.

ಶ್ರೀ ಕರಿಯಪ್ಪ ಗೋಳಪ್ಪ ಪೂಜಾರ

ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದ ಶ್ರೀಷ್ವ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪ ಗೋಳಪ್ಪ ಅವರ ಹೆಸರು ಮುಖ್ಯವಾದು. ದೊಳ್ಳು, ಬಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ದೊಳ್ಳುವದ ಹಾಡು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಇವರು ನಿಷ್ಣಾತರು. ಹಾಲಮತಸ್ಸರಾದ ಶ್ರೀಯುತರು ವಿಷ್ವತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂಡಗೋಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸಂತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು. ಬೀರೇಶ್ವರ ಇವರ ಮನೆ ದೇವರು. ಬೀರದೇವರ ಪದಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯ ಸ್ವರ್ತಿಂಯಾಗಿ ರಾಗಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಇವರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾರಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ದೂಡ್ವಾಟಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧೇಶಿಸಿ ಆಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಮುಲ ವಿದ್ಯು, ಚೋತಿಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀಯುತರು ಬೀರಪ್ಪದೇವರ ಪೂರ್ವಿಯನ್ನು ನಿತ್ಯ ಕಾಯದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವರ ಪೂರ್ಣಿ, ಪುರೋಚಿತ ಕಲಸಗಳ ಚೋತೆಗೆ ಚರಕದಿಂದ ಸೂಲು ತೆಗೆದು ಕಂಬಳ ತಯಾರಿಸುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕಸಂಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಯಬ್ಬಿ ದರಿದರಗಳಲ್ಲಿ ದೊಳ್ಳುಮೇಳಗಳನ್ನು ವಿಷ್ವಾಸಿಸಿ ಇಂದಿಗೂ ದಾಡಿ ಕುಣೀದು ದಣಿವರಿಯದೆ ಉತ್ಸಾಹಪೀಠರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮನೆತನಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೇವರುಗಳ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಅಘಾರಾದ ಭಕ್ತಿಗೋರವಗಳೇ ಅವರ ಕಲಾಜೀವನಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾತ್ರೆ ಎಂಬುದು ಅಕ್ಷರ ಸಹ ಸತ್ಯವಾದದ್ದು. ಪ್ರಯೋತ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀಕರಿಯಪ್ಪ ಗೋಳಪ್ಪ ಪೂಜಾರ ಅವರು ಸದ ಮೇಲೆ ದೇಹದ ಮಾತಿಗ ಹೊರತಾದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರ ಮನೆದೇವರಾದ ಬೀರದೇವರ ತಮ್ಮ ಕಲಾಜೀವನಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವರೆಂದು ಅವರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟೊಮ್ಮೆನ್ನು ಸೇಯುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ವಾ ಸಿಷ್ಟರೋ ದೂಡ್ವಾಟವನ್ನು ಸಿದ್ಧೇಶಿಸಿ ಅಭಿನಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಟರು.

ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವ್ವ ಗೌಂಡಳಿ ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಜನಪದ ಗಾಯಕರು. ಇದುಕೆನ ಕವ್ಯನಿಮ್ಮರಗಳಿಗೆ ಜಗ್ಗದೆ ಹಾಡುವ ಕಲೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಥಸಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮ ಸಂತೋಷ ಪಡೆದವರು. ಕಲೆದ ಮುಷ್ಟೆದು ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಸರಂತರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಇವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ತಲೆಗೆ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿ, ಅದಕ್ಕೊಂಡು ತುರಾಯಿ ಇಟ್ಟು, ನಡುವಿನ ಪಟ್ಟಿರಟ್ಟು, ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತ ಹಾಡಲು ಇವರು ದನಿ ಎತ್ತಿದರೆ ಯಾರೂ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನೇಕ ಜನಪದ ಕಥಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಇವರು ರೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಾವು ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ, ತಮಗೆ ದೊರೆತಂತಹ ಎಲ್ಲ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೆ ಇಂಬುಕೊಡುವುದು ಇವರ ಧೈರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕಲೆಯನ್ನು ಆತ್ಮ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ರೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವ್ವಗೌಂಡಳಿ. ಶ್ರೀಯುತರು ಹಾಡುವುದನ್ನೇ ಬಾಳಿನ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀಯುತರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯ ಕಲಾವಿದರು ಅತಿ ಹಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ವೆಂಕಟಮ್ಮ

ಎಂಬತ್ತೆದು ವರ್ಣಗಳ ವಯೋವೃದ್ಧಿ ವೆಂಕಟಮ್ಮ ಬಡತನವನ್ನು ಹಾಸುಂಡು ಬೇಳಿದವರು. ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬಸವಳಿದ ಅವರನ್ನು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ತಣೆಸಿದ್ದು ಅವರ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಮ್ಮನವರಿಂದ ಪಡೆದು ತಮ್ಮದೇ ಸ್ತುಂತಿಕೆಯಿಂದ, ಕಂತಶ್ರೀಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನೆಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಡುವುದನ್ನು ಕೃಷಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಸೋಬಾನೆ ಪದ, ರಾಗಿ ಬೀಸುವ ಪದ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದೆಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ಪರಿಚಯಾಗಿ. ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪದ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಳಿಯುಳಿಕೆಯಂತಿರುವ ಇವರು ಒಬ್ಬ ಅಪೂರ್ವ ಜನಪದ ಗಾಯಕಿ.

ಒಂದು ಕಡೆ ಬಡತನ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕಲೆ. ಎರಡು ಬದುಕಿನುದ್ದುಕ್ಕೂ ಕಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಂತಹವು ಎರಡನ್ನು ಸಾಮುತಪ್ಪದ ಪೋಡಿಸಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ವೆಂಕಟಮ್ಮ ಹಾಡುವುದನ್ನು ವೃತ್ತಿಯಾಗಿಸುಕೊಂಡ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನವಿದ್ದರೂ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬೇಳಿಸಿಕೊಂಡವರು.

ಚಕ್ರಾಕಾರದ ಮಣಿನ ಬಳಿ ಹೊತ್ತು, ಆದಿದ ಚಕ್ರಾಳದಿಂದ ಮಾಡಿದ ತಾಳ ಹಿಡಿದು ಕಾಸೆಬಟ್ಟೆ, ಪೇಟೆ, ಅಡ್ಡವಸ್ತು, ನಿಲುವಂಗಿ, ಪೈಜಾದು ತೊಟ್ಟು, ಕಾಲಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟಿ, ಸೊಂಟಪಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಎಂಟತ್ತು ಜನ ಕುಣೆಯುತ್ತ ಹಾಡುವುದನ್ನು ಗುಡ್ಡರಮೇಳ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಂಥ ಗುಡ್ಡರಮೇಳದ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದವರು ಅಂದಾನಿಗೌಡರು. ಎಪ್ಪತ್ತೆಂದು ವಸಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿರುವ ಇವರ ಕಸುಬು ಜಿರಾಯ್ಯಾದರೂ ಕುರಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಂಬಳ ಮಾಡುವುದು ಉಪ ಕಸುಬು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಅಮ್ಮನಹಟ್ಟಿ ಅವಳಿಗೌಡರಿಂದ ಹಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತವರಿದರು. ಏದು ಗಂಡು ದೇವರುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಏದು ಹೆಣ್ಣು ದೇವರುಗಳ ಮೇಲೆ ಇವರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊನ್ನಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಯ್ಯ, ಬೀರೇದೇವರು ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಮ್ಮೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮೆ ಮುಂತಾದ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಇವರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳತ್ತಾರೆ. ಮಗನನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಶ್ರೀಯುತರು ಅನೇಕರಿಗೆ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಅಂದಾನಿಗೌಡರು ಎಂದರೆ ಗುಡ್ಡರಮೇಳ ಕಲಾವಿದರೇ ತಾನೇ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾಸಕ್ತರು. ಕಲೆಯನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗತವಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡ ಶ್ರೀಯುತರು ಸ್ತ್ರೀ ದೇವತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಕಾಶಮ್ಮೆ

ಅರವತ್ತೇಳು ವರುಷಗಳ ಕಾಶಮ್ಮೆ ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಗ್ರಾಮ ದುರ್ವಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು. ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಡತನದಲ್ಲೇ ಬೆಂದವರು. ಕೂಲಿನಾಲಿ ವಾಡಿ ಉದರುಬರಣೆ ಹೊರೆಯುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಾ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತವರು. ಹಾಡಹಾಡತ್ತ ಬದುಕ ಬವಣೆ ಮರೆತವರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಮಧುರ ದನಿಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದ ಪದಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಗಳ ನಡುವೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವು, ಬಹುತೇಕ ಕಟ್ಟುವ, ಬೀಸುವ, ಕಳೆಕೀಳುವ ಪದಗಳು, ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇವರಿಗೆ ಇತರ ಹಾಡುಗಳು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ತೊಟ್ಟಿಲು ಪದಗಳು, ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳು, ಗೀಗಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಾ ಇವರು ನಿಷ್ಣಾತರು, ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಇವರು ತಮ್ಮ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಡು ಇರುವುದೆ ಶ್ರಮವನ್ನು ಮರೆಯುದಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯ ಎಂದು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಿದವರು ಕಲಾವಿದೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಕಾಶಮ್ಮೆ, ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಕೊಳಿಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ತೋಳ ಬಲದಿಂದಲೇ ಹೊಟ್ಟಿತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಲಾವಿದರೆಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳು. ಇಂತಹ ಅಪರೂಪದ ಕಲಾವಿದೆಯಿಂದ ಜಾನಪದ ಕಲೆಯು ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಯಾಗಲಾರದು.

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೀತರ ವಿಳಾಸಪಟ್ಟಿ

1. ಜಿ.ನಾರಾಯಣ
2. ಗೌ.ರು.ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ
3. ಡಾ || ದೇವೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ
4. ಡಾ || ಎಂ.ಜಿ. ಬಿರಾದಾರ
5. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ
6. ಡಾ.ಸಿ.ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್
7. ಪ್ರದಿರೆ ಕಾರಂತ ಎ. ಅಹಮದ್, ಎಮ್ ಮಾಡುಗಾಮ ಹಾಗೂ ಅಂಚೆ ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಕೊಡಗು
8. ಶೇಣಿ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ ಕೇರ್ಲ್ ಆಫ್ ಉಪ್ಪಳ ಕೃಷ್ಣಮಾಸ್ತರ, ಉಪ್ಪಳ, ಕಾಸರಗೂಡು
9. ಈರಮ್ಮ ಕೆ/ಆಫ್ ಗಾಯನಹಳ್ಳಿ ಚೋರಯ್ಯ, ಹಂಪಾಪುರ, ಅರಕಲಗೂಡು ತಾ || ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ
10. ಶ್ರೀ ನೆಡ್ಲೆ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟ್, ಬಫ್ವಾ ಲೇನ್ ಕಾಂಪೌಂಡ್, ಡಿಯಾದಿ, ಮಂಗಳೂರು
11. ಈಶ್ವರವ್ವ ಹುಕ್ಕವ್ವ ಮಾದರ, ಸಾಕೀನ, ಸಾರವಾಡ, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ
12. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಸಪ್ಪ, ಕರವಿನ ಕೊಪ್ಪ, ಮಾರಿಹಾಳ ಅಂಚೆ, ಬೆಳಗಾಂ ತಾ || ಜಿಲ್ಲೆ
13. ಸಾಂತರವ್ವ ಸಾಬಣ್ಣ ಸುಣಾಗರ, ನಾಲವಾರ ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಅಂಚೆ, ಚಿತ್ತಾಪುರ ತಾ || ಗುಲಬಗ್ರಂ ಜಿಲ್ಲೆ
14. ಗೌಲಿ ಈರಣ್ಣ, ಸಿಂಧಗೇರಿ ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಅಂಚೆ, ಶಿರಗುಪ್ಪ ತಾ || ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ
15. ಎಚ್.ಕೆ.ಸುಭುನಾಯಕ, ಹೊಡೆಯಾಲ, ಕೋಣ ಕೆರೆ ಅಂಚೆ, ನರಸಿಂಹರಾಜಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ
16. ಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಚಿರದೋಣೆ, ಚೆನ್ನಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ
17. ತೂರೆಸಾಲಪ್ಪ, ಸಾಣೆಹಳ್ಳಿ, ಹೊಸದುಗ್ರಂ ತಾ ||, ಚಿತ್ತದುಗ್ರಂ ಜಿಲ್ಲೆ
18. ಮೇಲುಗಿರಯ್ಯ, ತೂಬಿನ ಕೆರೆ, ಸಾತನೂರು ಅಂಚೆ, ಮಾಗಡಿ ತಾ || ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆ
19. ಸೋಬಾನೆ ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರ, ಮಹದೇಶ್ವರ ಪುರ ಅಂಚೆ, ಪಾಂಡವಪುರ ತಾ || ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ
20. ಕೃಷ್ಣ ಯಾಸ್ಕಾಗರ, ಕರ್ಕಿ, ಹೊನ್ನಾವರ ತಾ || ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ
21. ಸಿದ್ದಮ್ಮ, ಕೆ/ಆಫ್. ಲೀಲಾರಾಮಣ್ಣ, ನಂ. 18, ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎದುರು, ಮೊದಲನೇ ಹಂತ, ಬೃಂದಾವನ ಬಡಾವಣೆ, ಮೈಸೂರು - 20

22. ಕೆ.ಎಸ್. ನಂಜುಂಡ ರೆಡ್ಡಿ, ಕಡೇಹಳ್ಳಿ, ಗುಡಬಂಡೆ ತಾ || ಕೇವಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ
23. ಕರಿಯಪ್ಪ ಗೋಳಪ್ಪ ಪೂಜಾರ, ಸಂಶಿಗಾಮ, ಕುಂದುಗೋಳ ತಾ || ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ
24. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಗೊಂದಳ ಸನ್ನ/ಅಥ್ವಾ ಭೀಮಣ್ಣ ಗೊಂದಳ, ಮಾನ್ಯ, ರಾಯಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ
25. ವೆಂಕಟಮೃ ಕೆ/ಅಥ್ವಾ ಎ. ಮುನಿರಾಜು, ರಂಕ ಬಾಳಕ್, ಬ್ಯಾಟರಾಯನ ಪುರ, ಬೆಂಗಳೂರು
26. ಅಂದಾನಿಗೌಡ, ಕುರುಬಿರ ಹೋಸೂರು, ರಾಗಿಹಳ್ಳಿ ಅಂಚೆ, ಯಡಿಯೂರು ಹೋಬಳಿ, ಕುಳಿಗಲ್ ತಾ || ಶುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ
27. ಕಾಶಮೃ ಮರ್ವಲೆಗಾಮ, ಬೀದರ್ ತಾ || ಜಿಲ್ಲೆ